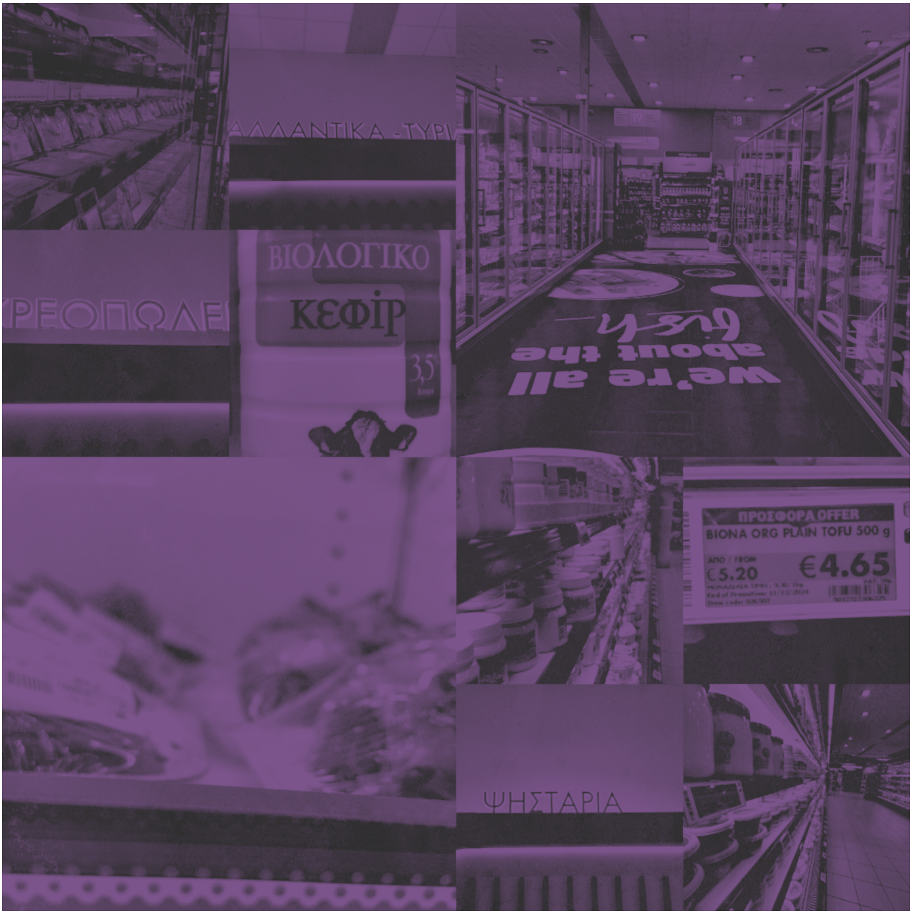
John Tallent

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ»

μετάφραση: ερεβίδες

FAURA
BOOKS

John Tallent

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ»

μετάφραση: ερεβίδες

FAURA
BOOKS

ΓΙΑ ΤΗ ΦΑΟΥΡΑ ΤΩΝ
ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ

Οι εκδόσεις faura τυπώνουν τζιαι διακινούν έντυπα με σκοπό την όξυνση του κινηματικού διαλόγου τόσο σε θεωρητικά όσο τζιαι σε πρακτικά ζητήματα. Στόχος μας εν να υπάρχει μια δομή που μπορεί να εκδίδει έντυπο υλικό που άτομα τζιαι συλλογικότητες. Η συμφωνία με το περιεχόμενο ένεν απαραίτητη.

Είμαστε ενάντια στη λογική των πνευματικών δικαιωμάτων. Προτρέπουμε σε ελεύθερη χρήση των εντύπων μας για σκοπούς όξυνσης του ταξικού τζιαι κοινωνικού ανταγωνισμού.

μεταφρασμένο απόσπασμα από:
John Tallent
How to Unite the Left on Animals: A Handbook on Total Liberationist Veganism and a Shared Reality

μετάφραση/επιμέλεια: ερεβίδες
σελιδοποίηση: faura books

Ετυπώθηκε σε 150 αντίτυπα τον Δεκέμβριο του 2024.
Διανέμεται με ελεύθερη συνεισφορά.

faurabooks@riseup.net
faurabooks.noblogs.org

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετάφραση αυτή αποτελεί μέρος του βιβλίου ‘HOW TO UNITE THE LEFT ON ANIMALS: A Handbook for Total Liberationist Veganism and a Shared Reality’ του John Tallent (2022). Επιλέξαμε σαν αντισπέ ομάδα να μεταφράσουμε το κεφάλαιο του βιβλίου «Δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση στον καπιταλισμό» γιατί εντοπίσαμε ότι αποτελεί κοινό βίωμα των αντισπέ ατόμων, τόσο στους τόπους που ζούμε και οργανωνόμαστε (τη λεγόμενη ελλάδα και κύπρο) όσο και στο εξωτερικό, να αντιμετωπίζονται με αυτό το «αντεπιχείρημα» από μη βίγκαν άτομα εντός των αριστερών και αναρχικών χώρων. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο θίγει στοχευμένα την ανυπαρξία Αντισπισιστικής θεώρησης στον α/α/α[1] χώρο, όπου επικρατούν ακόμα σπισιστικές ιδέες. Για μας είναι απαράδεκτο εντός αυτοοργανωμένων πολιτικών χώρων οι οποίοι διαμορφώνονται γύρω από μη ιεραρχικά μοντέλα, να χρησιμοποιείται το εν λόγω ανυπόστατο επιχείρημα για να αποκρύψει την ξεκάθαρα εξουσιαστική σχέση μεταξύ των ανθρώπων και των μη ανθρώπινων ζώων.

Η ομάδα Ερεβίδες βρέθηκαν και ζυμώθηκαν με αφορμή κοινές ιδέες και κυρίως μία κοινή αντικυριαρχική θεώρηση και διαθεματική ανάλυση των καταπιέσεων. Η μετάφραση αυτού του κειμένου υπήρξε μία από τις διαδικασίες της μεταξύ μας ζύμωσης. Την ίδια στιγμή θεωρούμε ότι το κείμενο αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο ανάλυσης των θεμάτων που μας

1 Αριστερός / αναρχικός / αντιεξουσιαστικός χώρος.

απασχολούν, καθώς και μία έγκυρη απάντηση στο προβληματικό επιχείρημα που ακούγεται συχνά σε κινηματικούς χώρους όταν θίγεται το ζήτημα του βιγκανισμού: ότι δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση μέσα στο καπιταλιστικό συγκείμενο, υπονοώντας έτσι ότι είναι αδύνατο για τα αριστερά/αναρχικά άτομα να τηρήσουμε μία ηθική στάση απέναντι στα μη ανθρώπινα σύντροφα μας εντός του καπιταλισμού. Ως αντισπισιστική ομάδα, θέλουμε να θίξουμε και να καταδείξουμε την γενικότερη τάση ατόμων και ομάδων στον α/α/α/ χώρο να ιεραρχούν τις καταπιέσεις, απορρίπτοντας τον βιγκανισμό ως κάτι το εντελώς διαχωρισμένο από τον ταξικό, αντιπατριαρχικό και αντιαποικιακό αγώνα. Στεκόμαστε ενάντια στην ιεράρχηση του ταξικού ως σημαντικότερη από τις υπόλοιπες διασταυρούμενες καταπιέσεις όπως το φύλο, τη φυλή, το είδος, την αναπηρία, την αποικιοκρατία. Αντιλαμβανόμαστε ότι η παραπάνω διαθεματική ανάλυση παραμένει μία ανθρώπινη οπτική, ωστόσο η θέση μας είναι ότι αναγκαιεί μία ολιστική θεώρηση και μία οριζόντια απεύθυνση όλων των καταπιεσμένων ατόμων τόσο κάτω από τον καπιταλισμό όσο και πέρα από αυτόν.

Όσον αφορά τη διάκριση με βάση το είδος, η θέση μας είναι ότι τα μη ανθρώπινα ζώα δεν είναι κατώτερα από τον άνθρωπο και δεν μπορούν να αποτελούν εμπορεύματα, πόρους, τρόφιμα, αντικείμενα, ρούχα, πειραματόζωα, ψυχαγωγία ή οποιοδήποτε αντικείμενο ανθρώπινης κατανάλωσης και χρήσης. Επομένως, θεωρούμε υποχρέωση τη συμμετοχή μας σε κοινωνικές πρακτικές που προωθούν τον αντισπισισμό με στόχο την απελευθέρωση όλων των μη ανθρώπινων ζώων από την ανθρώπινη υποδούλωση - στο βαθμό που το επιτρέπουν οι συνθήκες του κάθε ατόμου - με επιθυμία μας τη συνέπεια λόγου και πράξης.

Σε συνέπεια των θέσεων μας για την έμφυλη καταπίεση και την πατριαρχία, καθώς και για την ανάγκη μιας τρανσφεμινιστικής αναδιαμόρφωσης της γλώσσας, κατά τη μετάφραση του κειμένου αποφύγαμε συνειδητά να χρησιμοποιήσουμε το αρσενικό γένος σαν γενίκευση, αλλά επιλέξαμε να χρησι-

μοποιούνται όλα τα γένη, με έμφαση στο ουδέτερο, αφού για εμάς, με αυτόν τον τρόπο αποδίδεται καλύτερα η έννοια ενός συνόλου ή μιας ομάδας ατόμων - ανθρώπινων και μη.

Η καταπίεση των μη ανθρώπινων ζώων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την καταπίεση των ανθρώπων και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Ο διαρκής αγώνας για την Ολική Απελευθέρωση ανθρώπων, μη ανθρώπινων ατόμων και οικοσυστημάτων, απαιτεί ταυτόχρονες δράσεις και δεσμεύσεις.

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ο όρος σπισισμός, ή ειδισμός είναι γλωσσικό δάνειο από την αγγλική λέξη speciesism, η οποία προέρχεται από τη λέξη «species», στα ελληνικά «είδος». Γι’ αυτό η λέξη αποδίδεται επιπλέον και ως «ειδισμός». Η έννοια του σπισισμού ή ειδισμού δηλώνει τη διάκριση μεταξύ των διαφορετικών ζωικών ειδών, η οποία επιφέρει την εκμετάλλευση του ενός είδους από το άλλο, ή απλά τη διάκριση με βάση το είδος - κατά τη διάκριση με βάση τη φυλή (φυλετισμός/ρατσισμός) το φύλο (σεξισμός) κλπ.. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από τον Ρίτσαρντ Ράιντερ (Richard D. Ryder) το 1973, αλλά καθιερώθηκε στο έργο του Πίτερ Σίνγκερ (Peter Singer) «Η Απελευθέρωση των Ζώων». Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Σίνγκερ, «Ο ειδισμός είναι μια μορφή προκατάληψης υπέρ των συμφερόντων των μελών του ίδιου είδους και εναντίον των μελών των άλλων ειδών». Επομένως, ο ειδιστής τηρεί μια στάση υπέρ του είδους του. Όπως αναφέρει ο Σίνγκερ, προλογίζοντας το βιβλίο του Ράιντερ, τον όρο συνάντησε πρώτη φορά σε ένα φυλλάδιο του Ράιντερ που απεικόνιζε χιμπατζήδες, οι οποίοι είχαν σκόπιμα μολυνθεί με σύφιλη για την ανάγκη ενός πειράματος, και από κάτω έγραφε «speciesism» (ειδισμός). Αντισπισισμός είναι ένα σύνολο πεποιθήσεων, πρακτικών και δράσεων που εναντιώνονται σε αυτού του είδους τη διάκριση και την καταπίεση που επιβάλλεται στα μ/α ζώα και που επιδιώκουν την Ολική Απελευθέρωση. Ο βιγκανισμός

είναι μια από τις πρακτικές εκφάνσεις του αντισπισισμού και αφορά συγκεκριμένα την αποχή από την κατανάλωση και χρήση προϊόντων και συστατικών ζωικής προέλευσης.

Χρησιμοποιούμε τον όρο «μη ανθρώπινα ζώα / άτομα» αντί της κοινής ορολογίας «ζώα» αφού, επιστημονικά μιλώντας, οι άνθρωποι είναι ζώα. Επομένως, το να χαρακτηρίζουμε όλα τα άλλα έμβια όντα εκτός των ανθρώπων ως «ζώα», και να αποκαλούμε εμάς «ανθρώπους» αποτελεί κομμάτι της σπισιστικής θεώρησης του ανθρώπου ως ανώτερο είδος. Το να αντιλαμβανόμαστε τα μ/α ζώα ως άτομα, από τη μία αποδίδει σε αυτά το δικαίωμα στην ατομική τους αυτοδιάθεση ενώ ταυτόχρονα δεν αποκρύπτει την ανθρώπινη ζωικότητα και επομένως δεν ιεραρχεί ένα είδος ζώου (τον άνθρωπο) ως ανώτερο, ομαδοποιώντας όλα τα άλλα στην ευρεία κατηγορία «ζώα». Από πολιτική σκοπιά, η υπενθύμιση ότι οι άνθρωποι είναι ζώα είναι σημαντική, ειδικά όταν αυτό ξεχνιέται ή σκόπιμα αποκρύπτεται τόσο συχνά. Η εκμετάλλευση και θανάτωση τρισεκατομμυρίων μη ανθρώπινων ζώων δικαιολογείται συνήθως από πολλούς ανθρώπους επειδή οι άνθρωποι είναι «άνθρωποι» και όλα τα άλλα ζώα είναι «απλά ζώα».

Ερεβίδες
erebides@protonmail.com

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ»

Δεν είμαι σίγουρο για το αν η φράση αυτή χρησιμοποιείται το ίδιο συχνά στον «υπόλοιπο (πραγματικό) κόσμο», ωστόσο συναντάται *ευρέως* στους αριστερούς διαδικτυακούς χώρους οι οποίοι τείνουν να είναι πιο εχθρικοί απέναντι στον βιγκανισμό. Συχνά, αν ένα βίγκαν άτομο υποστηρίξει με οποιοδήποτε τρόπο τον βιγκανισμό ή την απελευθέρωση των μη ανθρώπινων (μ/α) ζώων, είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα δεχτεί την απάντηση «όχι ευχαριστώ, δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση στον καπιταλισμό». Αυτό το αντεπιχείρημα διατείνεται ότι ο καπιταλισμός εμπεριέχει εγγενώς την εκμετάλλευση, επομένως οποιοδήποτε βίγκαν άτομο υποστηρίξει πρακτικές που δεν ενέχουν εκμετάλλευση μ/α ζώων, υποτίθεται ότι μετατοπίζει το υποκείμενο της εκμετάλλευσης από τα μ/α ζώα στους εργάτες στη βιομηχανία χορτοφαγικών προϊόντων. Άλλωστε, είναι γενικότερη η εκμετάλλευση στη βιομηχανία τροφίμων. Ας μιλήσουμε όμως προς το παρόν γι' αυτό το συγκεκριμένο «αντεπιχείρημα» της αριστεράς – από εδώ και στο εξής θα αναφέρεται ως ΜΗΚΚ – μη ηθική κατανάλωση στον καπιταλισμό.

Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι η φράση ΜΗΚΚ δεν αναφέρεται πουθενά σε αντικαπιταλιστική βιβλιογραφία, πέρα από την πολύ πρόσφατη χρήση της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε μπλογκς και σε άρθρα γνώμης. Ο Malone (2022) εντοπίζει την απαρχή χρήσης της φράσης σε ένα meme που κυκλοφόρησε στην πλατφόρμα Tumblr το 2014. Το συγκεκριμένο meme είναι η εικόνα του χαρακτήρα Sonic the Hedgehog με τη φράση ΜΗΚΚ γραμμένη γύρω του. Από

τότε, η εν λόγω φράση χρησιμοποιείται ως «αντεπιχείρημα» απέναντι σε προϊόντα που είναι «cruelty-free», «δίκαιου εμπορίου» και «βιώσιμης καλλιέργειας» (Pape 2018). Ο καπιταλισμός *ενέχει εγγενώς την εκμετάλλευση* λόγω των προβληματικών δυναμικών στις σχέσεις εργοδότη – εργαζόμενου και καπιταλιστών – προλεταριάτου, οι οποίες εκ των πραγμάτων εμπεριέχουν άσκηση εξουσίας και εξαναγκασμού από τους εργοδότες/καπιταλιστές. Οι άνθρωποι εργάτες[2] εξαναγκάζονται να δουλεύουν, να αποδέχονται τους κανόνες και τις απαιτήσεις των καπιταλιστών, αποξενώνονται από το προϊόν της εργασίας τους και ζουν υπό τον κίνδυνο της ανεργίας και της πείνας (Jaeggi 2016; Tucker 1978). Επομένως, το γεγονός ότι η εκμετάλλευση συντηρείται υπό τον καπιταλισμό ισχύει, ανεξάρτητα από το αν κάποιο καταναλώνει [προϊόντα εκμετάλλευσης] ως βίγκαν ή μη βίγκαν. Ωστόσο, αυτή η θέση υπολείπεται συγκειμενοποίησης[3].

Για παράδειγμα, το άρθρο της Pape (2018) στη γνωστή καναδική ιστοσελίδα *Fightback: the Marxist Voice for Labour and Youth*, με τίτλο «Γιατί δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση στον καπιταλισμό;» υποστηρίζει ότι, παρά τη χρήση όρων όπως «βιώσιμης καλλιέργειας» και «φιλικό προς το περιβάλλον» από μεγάλες πολυεθνικές, οι άνθρωποι εργάτες συχνά εξαναγκάζονται να δουλεύουν πολύωρες βάρδιες υπό επικίνδυνες συνθήκες ώστε η «Δύση» να έχει φτηνά προϊόντα. Το βασικό πρόβλημα του άρθρου είναι ότι η συγγραφέας βλέπει τη λύση σε τέτοιου είδους προβλήματα αποκλειστικά στην κατάργηση του καπιταλισμού. Αλλά είναι η κατάργηση του καπιταλισμού το μόνο που μπορούμε να κάνουμε;

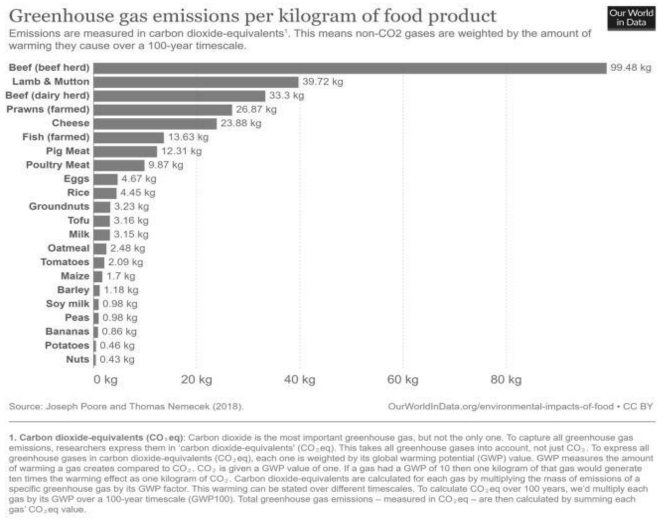
Μία πρώτη προβληματική με τη λογική του να επικεντρωνόμαστε αποκλειστικά στην πτώση του καπιταλισμού

2 ΣτΜ: Παράλληλα, πολλά μη ανθρώπινα άτομα, κυρίως στη βιομηχανία κρέατος και γαλακτοκομικών, εκτελούν καταναγκαστική εργασία, απλήρωτα και χωρίς τη συναίνεσή τους, ενώ στο τέλος δολοφονούνται ή αφήνονται να πεθάνουν.

3 ΣτΜ: Ήτοι τοποθέτησης σε συγκεκριμένο κοινωνικό-πολιτικό και εννοιολογικό πλαίσιο - context/contextualisation.

για την ολική απελευθέρωση από την εκμετάλλευση, είναι η αντίληψη ότι ο αντίκτυπος κάθε είδους εκμετάλλευσης είναι ο ίδιος. Από αυτήν την οπτική, ένα άτομο που αγοράζει ένα κιλό τόφου έχει τον ίδιο εκμεταλλευτικό αντίκτυπο με ένα άτομο που αγοράζει ένα κιλό ζωικής σάρκας, ή ότι ένα ποτήρι αγελαδινού γάλακτος έχει τον ίδιο αντίκτυπο με ένα ποτήρι γάλα σόγιας. Τέτοιου είδους συγκρίσεις ωστόσο, διαστρεβλώνουν τον πραγματικό αντίκτυπο της παραγωγής του κάθε προϊόντος. Για παράδειγμα, για να αναλύσουμε με ακρίβεια τη σύγκριση (παραγωγής) τόφου και ζωικής σάρκας, θα πρέπει να λάβουμε υπόψιν πως επηρεάζονται οι ανθρώπινοι εργάτες, το περιβάλλον και τα μ/α άτομα. Όσον αφορά στο περιβαλλοντικό αντίκτυπο, η βιομηχανία παραγωγής τόφου (το οποίο παράγεται από τη σόγια) και άλλων φυτικών τροφίμων έχει ιδιαίτερα μειωμένο αποτύπωμα άνθρακα. Όπως λέει η Ritchie (2020a):

> «Η φυτικής προέλευσης πρωτεΐνη – από τόφου, φασόλια, αρακά και ξηρούς καρπούς – έχει το χαμηλότερο αποτύπωμα άνθρακα. Αυτό διαφαίνεται άλλωστε στη σύγκριση του μέσου όρου εκπομπών. Αλλά, ισχύει ακόμα και όταν τις συγκρίνουμε στον ακραίο βαθμό τους: οι εκπομπές των «χειρότερων» παραγωγών φυτικής πρωτεΐνης παραμένουν μικρότερες από αυτές των «καλύτερων» παραγωγών κρέατος και γαλακτοκομικών. Τα φυτικά τρόφιμα τείνουν να έχουν εκ των πραγμάτων μειωμένο αποτύπωμα σε σύγκριση με τα ζωικά προϊόντα, και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, πολύ χαμηλότερο».

Όπως βλέπουμε στο παραπάνω γράφημα, όλα τα «τρόφιμα» που παράγονται από σώματα μ/α ζώων, τείνουν να παράγουν υψηλότερες εκπομπές άνθρακα από τα φυτικά τρόφιμα, όπως και υψηλότερες εκπομπές μεθανίου (Ritchie 2020b).

Στη συνέχεια, η Ritchie επιχειρεί να απαντήσει σε ένα σύνηθες επιχείρημα που χρησιμοποιείται υπέρ των μεθόδων εκτροφής μ/α ζώων δήθεν χαμηλού αντίκτυπου:

> «Πολλοί επιχειρηματολογούν ότι κάτι τέτοιο παραβλέπει την ευρεία διαφοροποίηση στα αποτυπώματα άνθρακα στην παραγωγή τροφίμων σε όλο τον κόσμο. Το να χρησιμοποιούμε τους παγκόσμιους μέσους όρους είναι πολύ πιθανό να μας δώσει παραπλανητικά στοιχεία για γεωγραφικές περιοχές και παραγωγούς. Αν το μοσχαρίσιο ή αρνίσιο κρέας παραχθεί από παραγωγούς με χαμηλό αντίκτυπο, δεν σημαίνει ότι το αποτύπωμα άνθρακα θα είναι χαμηλότερο από αυτό των φυτικών τροφών. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα φυτικά τρόφιμα εκπέμπουν λιγότερα αέρια του θερ-

μοκηπίου από ό,τι το ζωικό κρέας και τα γαλακτοκομικά, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο παράγονται».

Υπάρχει επίσης και μία συνήθης άποψη ότι το να τρώμε «ντόπια» προϊόντα μ/α ατόμων αποτελεί καλύτερη επιλογή από το να τρώμε εισαγόμενα φυτικά προϊόντα. Η Ritchie (2020c) σημειώνει ότι η μεταφορά των προϊόντων αποτελεί ένα μικρό κομμάτι από το συνολικό αποτύπωμα άνθρακα που προκύπτει για να παραχθεί ένα προϊόν. Μάλιστα, επισημαίνει ότι

> «Τα ντόπια προϊόντα από μ/α ζώα όπως το αρνί ή το μοσχάρι έχουν πολλές φορές το ίδιο αποτύπωμα με άλλα [ανάλογα] προϊόντα. Το αν παράγονται σε τοπικό επίπεδο ή εισάγονται από την άλλη άκρη του κόσμου μικρή σημασία έχει για το σύνολο των εκπομπών. Η μεταφορά συνήθως αποτελεί το 1% του συνόλου των εκπομπών θερμοκηπίου, επομένως η επιλογή του «να τρώμε ντόπια προϊόντα» έχει ελάχιστο αντίκτυπο στο συνολικό αποτύπωμα των προϊόντων. [...] Είτε αγοραστεί από τη διπλανή φάρμα είτε από πολύ πιο μακριά, δεν είναι το γεωγραφικό σημείο που κάνει το γεύμα μας να έχει μεγαλύτερο αποτύπωμα άνθρακα, αλλά το γεγονός ότι τρώμε βοδινό».

Επιπλέον, υπάρχει και ο μύθος ότι η γενικότερη κατανάλωση σόγιας από τα βίγκαν άτομα προκαλεί τη μαζική αποψίλωση δασών, ειδικότερα στα δάση του Αμαζονίου. Στην πραγματικότητα, οι μεγαλύτερες ποσότητες σόγιας καλλιεργούνται για την κατανάλωσή τους ως τροφή από τα μ/α ζώα που εκτρέφει η κτηνοτροφική βιομηχανία. Μονάχα ένα πολύ μικρό ποσοστό από τη σόγια που καλλιεργείται και παράγεται φτάνει στους καταναλωτές ως ανθρώπινη τροφή. (Ritchie και Roser 2021).

Θα πρέπει επίσης να δούμε τον παράγοντα των ανθρώπων – εργατών και των μ/α ζώων σε σχέση με την παραγω-

γή τόφου. Από τη στιγμή που το 75% της παραγωγής σόγιας καταλήγει ως τροφή για τα μ/α ζώα (Ritchie and Roser 2021), οι περισσότεροι θάνατοι που σχετίζονται με την καλλιέργεια σόγιας οφείλονται στην εκτροφή των μ/α ζώων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση. Επιπλέον, το εν λόγω σύστημα εκμετάλλευσης και κατανάλωσης των μ/α επαφίεται αποκλειστικά στην άμεση εκμετάλλευση και τον θάνατο αυτών των μ/α ατόμων. Επομένως, ενώ δεν υπάρχει άμεση χρήση μη ανθρώπινων ατόμων στην παραγωγή του τόφου, από την άλλη, τουλάχιστον ένα μ/α άτομο θα πρέπει άμεσα να θανατωθεί για την παραγωγή ενός κιλού μοσχαρίσιου κρέατος. Αναφορικά με την εκμετάλλευση των ανθρώπων εργατών, η παραγωγή τόφου απαιτεί λιγότερη ποσότητα σόγιας από ό,τι το μοσχαρίσιο κρέας, σύμφωνα με την **αναλογία μετατροπής της τροφής** ή την «αναλογία τροφής-προς κρέας». Όπως εξηγεί το «A Well Fed World»[4] (2021) «Οι αναλογίες μετατροπής τροφής (ΑΜΤ) μετρούν την ποσότητα καλλιεργειών που είναι απαραίτητη ως μ/α τροφή για την παραγωγή μιας μονάδας κρέατος». Η ίδια πηγή σημειώνει ότι η ΑΜΤ των αγελάδων είναι 6x-25x, των γουρουνιών 4x-9x και των κοτόπουλων 2x-5x. Η εργασία στα σφαγεία είναι επίσης μία από τις πιο επικίνδυνες συνθήκες εργασίας. Η επιλογή λοιπόν έγκειται στο αν θα τρέφονται τα ανθρώπινα άτομα απευθείας με αυτή τη σόγια ή αν θα προορίζεται σε πολύ μεγαλύτερες ποσότητες καλλιέργειας για τα μ/α ζώα με τα οποία έπειτα τρέφονται οι άνθρωποι, κάτι το οποίο είναι όχι μόνο μη αποδοτικό αλλά και βλαβερό προς τους ανθρώπους, τα μη ανθρώπινα και το περιβάλλον. Ο παραλογισμός της δεύτερης επιλογής είναι ξεκάθαρος.

Ο καπιταλισμός, ένα σύστημα που έχει οικοδομηθεί πάνω στην εκμετάλλευση και την αλόγιστη χρήση πόρων, δεν μπορεί ποτέ να είναι πραγματικά «ηθικός». Το ίδιο ισχύει

4 ΣτΜ: https://awellfedworld.org/ Μη κυβερνητικός οργανισμός με έδρα το Ορλάντο, ΗΠΑ, η οποία μελετά και προωθεί βιώσιμες λύσεις για καταπολέμηση της έλλειψης τροφίμων με επίκεντρο την μη εκμετάλλευση των μ/α ζώων, τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

και για την οποιαδήποτε χρήση μ/α ζώων. Όσο «ηθικό» και αν διατείνεται ότι είναι ένα σύστημα μέσω του ρεφορμισμού, τόσο τα θεμέλια του όσο και η ίδια η ύπαρξη του απαιτούν να ασκείται βία σε άλλα μέρη (μη προνομιούχα ανθρώπινα και μη ανθρώπινα άτομα, περιβάλλον κλπ.) Έχοντας αυτό υπόψη, είναι επίσης σημαντικό να κατανοήσουμε ότι κάτι τέτοιο δεν σημαίνει πως το κάθε προϊόν που παράγεται κάτω από ένα τέτοιο σύστημα ενέχει το ίδιο «ποσοστό» βίας. Μπορεί να είναι αδύνατο να ζήσουμε μία ζωή εντελώς απαλλαγμένη από τη σκληρότητα και την εκμετάλλευση προς τα άλλα άτομα. Ωστόσο, το να επιλέγουμε προϊόντα που μειώνουν αυτούς τους παράγοντες είναι εφικτό. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι δεν υπάρχει «ηθική κατανάλωση μέσα στον καπιταλισμό», υπάρχει ωστόσο ένα φάσμα μη ηθικής κατανάλωσης. Το παράδειγμα του βοδινού κρέατος σε αντιδιαστολή με το τόφου, μέσα στον καπιταλισμό καταδεικνύει ότι μπορούμε να επιλέξουμε να δολοφονηθεί κάποιο άτομο (μια αγελάδα) εξασκώντας ταυτόχρονα τεράστιο κόστος στο περιβάλλον και σε άλλους ανθρώπους, ή να επιλέξουμε την «λιγότερο μη ηθική» επιλογή που δεν προϋποθέτει την άμεση θανάτωση κάποιας/ου και έχει μικρότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον και τα υπόλοιπα άτομα. Σε αυτό το σημείο δεν υπονοώ ότι ο καπιταλισμός δύναται να καταργηθεί αν καταναλώνουμε λίγο πιο ηθικά. Αυτό που λέω είναι ότι από τη στιγμή που υπάρχει ένα λιγότερο «μη ηθικό» προϊόν, ενώ είμαστε αναγκασμένα να επιβιώνουμε μέσα στον καπιταλισμό, η κοινωνική δικαιοσύνη απαιτεί να επιλέξουμε αυτό το προϊόν, αν έχουμε την δυνατότητα.

Η χρήση και κατανάλωση μ/α ζώων αποτελεί μία μοναδική πρόκληση για το ΜΗΚΚ. Λαμβάνοντας υπόψη όσα έχουν ειπωθεί προηγουμένως σε αυτό το βιβλίο[5], η εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων ζώων είναι εγγενώς λανθασμένη, επειδή βλάπτει συναισθανόμενα άτομα. Σε μια σοσιαλιστική, κομ-

5 ΣτΜ:Το κεφάλαιο που έχουμε μεταφράσει είναι το 10ο κεφάλαιο του βιβλίου.

μουνιστική ή αναρχική κοινωνία, τα άτομα δεν θα πρέπει να θεωρούνται «προϊόντα» ή να υφίστανται εκμετάλλευση. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να υπερβούμε τη ρήση «δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση στον καπιταλισμό» και να εξετάσουμε την ιδέα ότι δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση ή εκμετάλλευση συναισθανόμενων ατόμων σε **κανένα σύστημα**. Η πτώση του καπιταλισμού δεν συνεπάγεται απαραίτητα μια ουτοπία, και δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι η εκμετάλλευση των μ/α ζώων θα γίνει αυτόματα «ανθρώπινη» και «ηθική». Σε μια συζήτηση σχετικά με το βιβλίο υπέρ του σοσιαλισμού του Upton Sinclair για την εκμετάλλευση των μεταναστών στα σφαγεία των ΗΠΑ, «The Jungle», η Natalie Woodward (2019:163) εξηγεί πώς ένα σοσιαλιστικό σύστημα δεν θα τερμάτιζε απαραίτητα την τυραννία:

> «Η μεταφορά της εξουσίας προς τα κάτω μέσα σε ένα σοσιαλιστικό καθεστώς μπορεί να σημαίνει πως περισσότεροι άνθρωποι θα έχουν ίση αντιμετώπιση, μα δεν θα σημαίνει πως οι δυναμικές εξουσίας θα εξαφανιστούν πλήρως, απλώς θα μετατοπιστούν. Φαινομενικά, δίχως ένα σύστημα που να τείνει προς το «ιερό» ιδεώδες του δίκαιου για όλα τα πλάσματα, θα υπάρχει πάντα η πιθανότητα να υπάρξουν φρικαλεότητες».

Μια αναρχική κολλεκτίβα που διαχειρίζεται ένα σφαγείο ή ένα γαλακτοκομείο, εκμεταλλεύεται μ/α ζώα ως «προϊόντα». Μόνο όταν όλα τα μη ανθρώπινα (και τα ανθρώπινα) ζώα θεωρηθούν άτομα και λάβουν τον σεβασμό και τη συμπεριφορά που τους αξίζει ως τέτοια - με το εγγενές δικαίωμα να μην είναι εμπορεύματα και πόροι - θα μπορούσε η παραγώγη [τροφίμων] να θεωρηθεί «ηθική». Υπάρχουν ακόμα και βίγκαν μαρξιστά που συμφωνούν σε αυτό.

Τα εκμεταλλευόμενα μ/α άτομα στην γεωργία/κτηνοτροφία υπάρχουν σε μια σκιώδη «περιοχή» μεταξύ «αντικειμένου» και «εργατού». Τα σώματα τους εμπορευματοποι-

ούνται, οι ζωές τους και τα συναισθήματα τους αορατοποιούνται και ο κόπος της εργασίας τους δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτιμάται. Αυτά τα σκεπτόμενα όντα που νιώθουν, υποφέρουν, συναισθάνονται, είναι ταυτόχρονα «αντικείμενα» προς αγορά, πώληση, επένδυση και εξαναγκαστικά επιφορτισμένα με την υποχρέωση να παράγουν κέρδος με τα σώματα τους για τους «νόμιμους ιδιοκτήτες» τους. Ως απλήρωτα, εξαναγκασμένα, βασανισμένα εμπορεύματα και εργατικό δυναμικό, τους αποσπάται το κέρδος της εργασίας τους όπως και τα θεμελιώδη δικαιώματα της προσωπικής ελευθερίας και αυτονομίας. Αντίθετα με τις καρέκλες, τα φασόλια σόγιας, τα τραπεζικά ομόλογα, ή τα iPhones, τα μη ανθρώπινα ζώα δεν ανήκουν στην ίδια κατηγορία εμπορευμάτων. Όντως αγοράζονται και πωλούνται ως τέτοια, αλλά αυτό δεν μας λέει τίποτα για την ηθική μιας τέτοιας αδιέξοδης κατάστασης. Παρότι η φράση «δεν υπάρχει ηθική κατανάλωση στο καπιταλισμό» έχει νόημα όταν αναφερόμαστε στα λεγόμενα «eco-friendly» προϊόντα σε αντίθεση με τα αντίστοιχα «συμβατικά», ωστόσο η συμπερίληψη των μ/α ζώων σε αυτήν την αντιπαράθεση δεν βγάζει κανένα νόημα. Όπως είδαμε, η κατανάλωση τόφου σε σχέση με το «μοσχάρι», που το έχουν εκμεταλλευτεί και έχει εισαχθεί από τη Ν. Αμερική στις Η.Π.Α, δεν έχει το ίδιο περιβαλλοντικό και ηθικό αντίκτυπο. Το τόφου δεν είναι συναισθανόμενο και έχει πολύ λιγότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο από το «μοσχάρι» που απαιτεί εξωφρενικά πολλούς πόρους, την σωματική/συναισθηματική/ψυχολογική βλάβη και εκμετάλλευση των εργατών, και φυσικά το βασανισμό/εκμετάλλευση/δολοφονία συναισθανόμενων πλασμάτων. Αυτό το είδος ασύνετου συλλογισμού βασίζεται σε μια πλάνη ψευδούς ισοδυναμίας[6]. Η

6 ΣτΜ:False equivalence fallacy: Η πλάνη της ψευδούς ισοδυναμίας αναφέρεται στην προσπάθεια να βγάλουμε συγκεκριμένα συμπεράσματα από τη σύγκριση δύο άνισων πραγμάτων. Από την άποψη της λογικής επιχειρηματολογίας, για να είναι ίσα ή να μπορουν να συγκριθούν, δύο πράγματα πρέπει να προκύπτουν από τις ίδιες αιτίες και να παράγουν τα ίδια αποτελέσματα.

εξίσωση της βλάβης στο παραπάνω παράδειγμα είναι ανέντιμη και εκ των πραγμάτων λάθος.

Στον πυρήνα του, ο καπιταλισμός προαπαιτεί την εκμετάλλευση των εργατών. Η συσσώρευση πλούτου δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την οικειοποίηση της υπεραξίας που παράγουν οι εργάτες, που δουλεύουν για ένα μεροκάματο ή έναν μισθό. Τα εργατά παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες για τις επιχειρήσεις, ενώ το κέρδος που δημιουργείται από αυτά, μείον τον μισθό τους, αρπάσσεται από τα αφεντικά τα οποία το χρησιμοποιούν όπως γουστάρουν. Ο καπιταλισμός επίσης χρησιμοποιεί το εργαλείο του εξαναγκασμού μέσω των ιεραρχικών του δομών, οι οποίες περιλαμβάνουν ιδιοκτήτες, διοικητικά συμβούλια, προϊσταμένους, διευθυντές, επιβλέποντες, μισθωτά εργατά, κτλ. Κάθε ανώτερη βαθμίδα στην ιεραρχία συνήθως παρέχει περισσότερη εξουσία ή/και προνόμια [στα άτομα που βρίσκονται σε αυτή την βαθμίδα], έναντι των ατόμων που βρίσκονται χαμηλότερα στη δομή. Μ’ αυτήν την εξουσία μπορούν να διατάζουν, να επιβαρύνουν με ευθύνες άλλα άτομα, να απειλούν με πειθάρχηση και απόλυση, χωρίς να λαμβάνουμε καν υπόψη τις αμέτρητες «ανεπίσημες» πολιτικές με τις οποίες χρησιμοποιείται η εξουσία που έχουν για να κερδηθούν προσωπικά, επαγγελματικά και σεξουαλικά οφέλη.

Ωστόσο, ορίστε κι ένα ουσιαστικότερο συγκείμενο: Πως βάζουμε τέλος στην ανθρώπινη εργατική εκμετάλλευση; Οποιεσδήποτε μεθόδους ακολουθήσουμε για να φτάσουμε εκεί η απάντηση είναι πως πρέπει να διαλύσουμε και να αντικαταστήσουμε τον καπιταλισμό. Οι τόποι εργασίας πρέπει να οργανωθούν δημοκρατικά από τα εργατά, οι κοινότητες και τα τοπικά συμβούλια να είναι αμεσοδημοκρατικά με τη συμμετοχή όλων - οι λίγοι δεν θα μπορούν πλέον να συσσωρεύουν κεφάλαιο, αντίθετα θα το διαμοιράζουν ώστε το καθένα να έχει ό,τι χρειάζεται. Πράττοντας έτσι, οι κοινωνίες μπορούν να μετασχηματιστούν και να οργανωθούν με γνώμονα τις ανάγκες τους. Ακόμα και η αυτοματοποίηση μπορεί να χρησιμεύσει στο να ελαφρύνει το βάρος επίπονων εργασιών. Εκεί που καταλήγουμε είναι πως η εκμετάλλευση των ανθρώπινων ζώων

μπορεί να πάψει με την διάλυση του καπιταλισμού, ωστόσο τι γίνεται με την εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων ζώων;

Η κατάργηση του καπιταλισμού δεν θα βάλει τέλος στην εκμετάλλευση των μ/α ζώων. Μπορεί να μειώσει τη βλάβη που προκαλείται στα μ/α ζώα αλλά δεν θα σταματήσει πλήρως την εκμετάλλευση. Ασχέτως του βαθμού που θα έχει μια μετα-καπιταλιστική επιχείρηση στη μείωση της βλαπτικότητας της βιομηχανικής κτηνοτροφίας ή οποιασδήποτε άλλης ζημιάς στο όνομα του κέρδους, εάν μ/α ζώα χρησιμοποιούνται, δολοφονούνται, είναι έγκλειστα, πειραματιζόμαστε πάνω τους, θανατώνονται, βιάζονται, τα σώματα τους αλλοιώνονται ή τους προκαλείται οποιαδήποτε άλλη βλάβη, αυτό είναι εκμετάλλευση. Η «βελτίωση» της ποιότητας ζωής ενός μ/α ατόμου καθώς τυγχάνει εκμετάλλευσης δεν αναιρεί την βλάβη της ίδιας της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση των μ/α ζώων δεν θα εξαφανιστεί με την αντικατάσταση ενός οικονομικού cistηματος. Ο μόνος τρόπος για την αποκατάσταση και την κατάργηση της εκμετάλλευσης των μη ανθρώπινων ζώων είναι να τελειώσουμε την χρήση τους και το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς. Το ίδιο ισχύει και για τα οικόσιτα και για τα ελεύθερα (free-roaming) μη ανθρώπινα άτομα.

Όταν η φράση ΜΗΚΚ χρησιμοποιείται είτε ως επιχείρημα «για να την πουν» στα βίγκαν είτε ως διέξοδος αποφυγής της ατομικής ευθύνης όσον αφορά τις καταναλωτικές πρακτικές, αποτελεί έναν μη βοηθητικό τρόπο σκέψης σε σχέση με την ηθική και τον καπιταλισμό. Δεν καταδεικνύει με ακρίβεια τις πραγματικές ηθικές διαφορές μεταξύ των μεθόδων παραγωγής/κατανάλωσης διάφορων εμπορευμάτων. Συχνά η φράση, λανθασμένα εκλαμβάνεται ως ότι κάθε καταναλωτό στο καπιταλισμό είναι εξίσου ανήθικο. Επίσης η φράση έχει την τάση να υπονοεί ότι τα άτομα και οι αγοραστικές επιλογές τους δεν μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες αλλαγής. Οι κοινωνικές δομές ασκούν πανίσχυρη δύναμη στην ανάπτυξη και διαιώνιση των κοινωνικών σχέσεων στην εκάστοτε κοινωνία. Αυτό δεν σημαίνει πως τα άτομα μέσα σ’ αυτές τις δομές δεν είναι παράγοντες κατάργησης ή/και αλλαγής τους. Η εν λόγω φράση

δίνει μια πρωτοκαθεδρία στις κοινωνικές δομές, αναγνωρίζοντας ελάχιστη ή καθόλου δύναμη στην ατομική συμπεριφορά και επιλογές. Άλλωστε, οι σπισιστικές και ανθρωποκεντρικές ιεραρχήσεις της κοινωνίας παραπλανούν σκόπιμα την αντίληψη των περισσότερων ατόμων σχετικά με την εκμετάλλευση μ/α ατόμων. Μας έχουν πείσει πως η εκμετάλλευση των μ/α ζώων είναι καλή, ανθρωπιστική, φυσική, φιλική προς το περιβάλλον, ενώ συμβάλλει στην παγκόσμια ταξική αλληλεγγύη μεταξύ περιθωριοποιημένων ανθρώπων. Πώς γίνεται ένα σύστημα που εκμεταλλεύεται τρισεκατομμύρια μ/α άτομα με κάθε δυνατό τρόπο και τα εξουσιάζει πλήρως, να προωθείται ως ένας παγκόσμιος μηχανισμός που εδραιώνει την ταξική αλληλεγγύη ενάντια στους καπιταλιστές; Είναι απίστευτο το τι θα καταφέρουν να κατασκευάσουν καπιταλισμός, φυλετισμός, σπισισμός, ανθρωποκεντρισμός, η ανθρώπινη επικυριαρχία και οι ψυχολογίες μας ώστε να κρατήσουν εμάς και τον κόσμο σε μια συνθήκη ολικής παγκόσμιας διαμάχης (Pickett 2021).

«Πρέπει πρώτα να πέσει ο καπιταλισμός»

Η θεώρηση των αρνητικών συνεπειών της κτηνοτροφίας ως αποκλειστικό πρόβλημα του καπιταλισμού, και επομένως η υπόθεση ότι η πτώση του θα λύσει αυτές τις αρνητικές συνέπειες, αγνοεί μια θεμελιώδη πτυχή του θέματος. Οι περισσότεροι άνθρωποι, τουλάχιστον στις πλουσιότερες χώρες, επιλέγουν ελεύθερα να χρησιμοποιούν και να καταναλώνουν ως τροφή μ/α ζώα, ακόμα και όταν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις με μικρή διαφορά κόστους. Αν ο καπιταλισμός διαλυόταν αύριο, και στην θέση του εμφανιζόταν μια αναρχοκομμουνιστική κοινωνία, τα μ/α όντα θα εξακολουθούσαν να είναι προϊόντα εκμετάλλευσης, και θα εξακολουθούσαν να δολοφονούνται για την ικανοποίηση των επιθυμιών των περισσότερων ανθρώπων, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των οποίων δεν θα εξαφανιζόταν, ούτε θα μειωνόταν δραματικά. Οι αρνητικές συνέπειες θα συνεχίζονταν εφόσον οι περισσό-

τεροι άνθρωποι θα δημιουργούσαν ζήτηση γι αυτή την εκμετάλλευση. Η αλλαγή δεν μπορεί να προέλθει μόνο από μια επανάσταση που θα άλλαζε το οικονομικό σύστημα και τους διαχειριστές της παραγωγής. Θα πρέπει να περιλαμβάνει μια επανάσταση στις επιθυμίες και την ηθική μας ως καταναλωτές. (Poore and Nemecek 2018). Με την αυξανόμενη ζήτηση που αναμένεται στην Νοτιοανατολική Ασία και στην υποσαχάρια Αφρική για κατανάλωση μ/α ζώων μεταξύ του 2020 και 2050 (Komarek et al. 2021), η επικέντρωση στην κατάργηση του καπιταλισμού δεν θα σταματήσει το αδιέξοδο που αντιμετωπίζουμε λόγω της παγκόσμιας επικείμενης κλιματικής κρίσης. Οι διατροφικές και άλλες καταναλωτικές αλλαγές πρέπει να αποτελέσουν μέρος των αλλαγών που επιδιώκουμε, διότι το απαιτεί η επιστημονική πραγματικότητα:

> «Αν και θεωρητικά η απανθρακοποίηση στον τομέα της παροχής ενέργειας είναι πιθανή, στον τομέα της κτηνοτροφίας η πλήρης μείωση δεν είναι εφικτή λόγω της βιολογικής διαδικασίας της χώνευσης στα μηρυκαστικά ζώα. Τα ζώα φάρμας απελευθερώνουν υπερβολικές ποσότητες μεθανίου (Smith 2019:30)».

Για να καταδειχθεί ο αντίκτυπος της κτηνοτροφίας περεταίρω, ας αναλογιστούμε τα πιο κάτω:

> «Η Αμερικανική Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος (EPA: Environmental Protection Agency) εκτιμά πως οι εκπομπές αερίων που παράγονται από την κτηνοτροφία αντιστοιχούν στο 8% των ετήσιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στις ΗΠΑ[7]. [...] Το ποσοστό αυτό μπορεί να φαίνεται

7 ΣτΜ: Οι αριθμοί αντιστοιχούν στην χρονολογία που γράφτηκε το βιβλίο. Για πιο πρόσφατα στοιχεία: https://www.epa.gov/system/files/documents/2024-04/us-ghg-inventory-2024-main-text_04-18-2024.pdf

ασήμαντο, ιδίως όταν αντιπαραβάλλεται με τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και των μεταφορών. Πράγματι, οι τομείς της παραγωγής ενέργειας και των μεταφορών είναι οι κύριες πηγές εκπομπής των ανθρωπογενών αερίων του θερμοκηπίου [των ΗΠΑ], αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 84% των συνολικών εκπομπών. Με μια πιο προσεκτική εξέταση όμως, η κτηνοτροφία είναι ο κύριος ένοχος για τις επιπτώσεις στο κλίμα, λόγω της επίδρασης του μεθανίου και υποξειδίου του αζώτου στο ενεργειακό ισοζύγιο ακτινοβολίας[8] σε σύγκριση με το διοξείδιο του άνθρακα [...] Το μέσο δυναμικό αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη από το υποξείδιο του αζώτου και το μεθάνιο είναι, αντίστοιχα, 265-298 φορές και 28-36 φορές μεγαλύτερο από αυτό του διοξειδίου του άνθρακα συγκρινόμενα σε μια περίοδο 100 χρόνων… [Ε]νώ, μαζί, οι τομείς της ενέργειας και των μεταφορών εκπέμπουν το 97% του διοξειδίου του άνθρακα της χώρας, οι επιπτώσεις τους στην κλιματική αλλαγή είναι μικρότερες από την συμβολή του 35% των εκπομπών μεθανίου και του 80% των εκπομπών του υποξειδίου του αζώτου του κτηνοτροφικού τομέα… Το μεθάνιο και το υποξείδιο του αζώτου που εκπέμπονται από την κτηνοτροφία ισοδυναμούν με 520 εκατομμύρια μετρικούς τόνους διοξειδίου του άνθρακα – ή με

8 ΣτΜ: Το ενεργειακό ισοζύγιο ακτινοβολίας αλλάζει μέσω της ακτινοβολητικής επιρροής (radiative forcing). Η ακτινοβολητική επιρροή μπορεί να επιφέρει αλλαγές στο κλίμα της Γης όταν η ποσότητα ενέργειας που εισέρχεται στην ατμόσφαιρα της Γης είναι διαφορετική από την ποσότητα ενέργειας που εξέρχεται από αυτήν. Η ενέργεια ταξιδεύει με τη μορφή ακτινοβολίας: η ηλιακή ακτινοβολία εισέρχεται στην ατμόσφαιρα από τον ήλιο και η υπέρυθρη ακτινοβολία εξέρχεται ως θερμότητα. Εάν εισέρχεται στη Γη περισσότερη ακτινοβολία από όση εξέρχεται -όπως συμβαίνει σήμερα- τότε η ατμόσφαιρα θα θερμανθεί.

> τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από 111 εκατομμύρια αυτοκίνητα στο διάστημα ενός χρόνου (P.33)». [Σημ. μετ.: Κατά τη διαδικασία μετάφρασης του κειμένου, προσέξαμε ότι οι υπολογισμοί στους οποίους βασίζεται το συμπέρασμα αυτού του αποσπάσματος είναι λανθασμένοι. Στις εκτιμήσεις του EPA έχουν ήδη υπολογιστεί οι διαφορές μεταξύ των αερίων, και έτσι το αρχικό ποσοστό που αναφέρεται (8%) είναι αντιπροσωπευτικό όσον αφορά τις εκπομπές μεθανίου και υποξειδίου του αζώτου από την κτηνοτροφία. Ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα είναι κι αυτό άμεσα συνδεδεμένο με την σίτιση και εκμετάλλευση μ/α ζώων για ανθρώπινη κατανάλωση, και έτσι το συμπέρασμα είναι παρόλα αυτά σωστό (Eisen et al., 2022).]

Επιπλέον θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι και οι αριστεροί βίγκαν είναι συχνά ιδιαίτερα επικριτικοί απέναντι στον καπιταλισμό και παλεύουν ενεργά για την διάλυσή του. Ο αριστερός βιγκανισμός δεν μπορεί να συγχέεται με το κυρίαρχο βίγκαν κίνημα, το οποίο τείνει να τεκνοθετεί την καπιταλιστική λογική. Ο αντικαπιταλιστικός (και υπέρ της απελευθέρωσης του ανθρώπου) βιγκανισμός είναι καλά τεκμηριωμένος και με πλούσιο (θεωρητικό) περιεχόμενο. Μια διαδικτυακή ποιοτική ανάλυση περιεχομένου του «Ριζοσπαστικού κινήματος για την απελευθέρωση των ζώων» (RALM: Radical Animal Liberation Movement) λέει ότι:

> «…οι τρόποι με τους οποίους οι ακτιβιστές κατανοούν την αγωνία, την αιχμαλωσία και την αδικία που είναι εμπεδωμένες σε όλες τις ανισότητες και που γεννούν άλλες κοινωνικές βλάβες όπως την αποικιοκρατία, τον ταξισμό, την ποινικοποίηση, την φυλάκιση, την αστυνομική βία, τον ρατσισμό και τον σεξισμό… Οι ακτιβιστές του RALM απορρίπτουν το κυρί-

αρχο πλαίσιο για τα δικαιώματα των ζώων. Αντιθέτως, αντιλαμβάνονται τα μποϊκοτάζ των καταναλωτών και τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις ως ρεφορμιστικές τεχνικές που διαιωνίζουν τον καπιταλισμό και προσδίδουν νομιμότητα σε άδικες δομές εξουσίας. Αν και ορισμένοι ακτιβιστές του RALM χρησιμοποιούν την φράση «δικαιώματα των ζώων», εννοείται ότι η φράση αυτή αναφέρεται στο εγγενές ηθικό δικαίωμα της αυτονομίας και της διασφάλισης της σωματικής / πνευματικής ακεραιότητας (freedom from harm) και όχι σε νομικά δικαιώματα, αφού οι περισσότεροι ακτιβιστές του RALM έχουν κριτική στάση απέναντι στην κρατική εξουσία… Τονίζουν τις συμμαχίες που έχουν σχηματίσει με άλλα κοινωνικά κινήματα, όπως αναρχικά, αντικαπιταλιστικά, κινήματα για τα δικαιώματα των ιθαγενών και των μεταναστών, για την κατάργηση των φυλακών και με ριζοσπαστικές φεμινιστικές ομάδες… Η συσχέτιση του ριζοσπαστικού και του κυρίαρχου λόγου είναι εξαιρετικά προβληματική αφού συσκοτίζει σημαντικές διαφορές στην ιδεολογία αλλά και τις στρατηγικές προσεγγίσεις των δύο κινημάτων και αγνοεί τις ομοιότητες του RALM με άλλα κινήματα προοδευτικών αγώνων κοινωνικής δικαιοσύνης… Οι ριζοσπάστες του κινήματος απελευθέρωσης των ζώων… πιέζουν για δραστικές αλλαγές στις τρέχουσες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές που καταπιέζουν τα ζώα και θεωρούν τα λαϊκά κινήματα και όχι τους κρατικούς θεσμούς ως τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την δημιουργία πιο δίκαιων σχέσεων με τα ζώα… Οι υποστηρικτές της απελευθέρωσης πιστεύουν πως κανένα ποσοστό «cruelty free» καταναλωτισμού και καμία μεταρρύθμιση για την ευημερία των ζώων δεν θα ελευθερώσει ποτέ τα ζώα από την ανθρώπινη εκμετάλλευση, και γι’ αυτό θα πρέπει να αναληφθεί άμεση δράση για την απελευθέρωσή τους και την καταστροφή των βιομηχανιών εκμετάλ-

> λευσης τους. Πολλοί υποστηρικτές της απελευθέρωσης των ζώων αντιλαμβάνονται το κυρίαρχο κίνημα για τα δικαιώματα των ζώων σαν μια ηθική σταυροφορία που υπερασπίζεται τον καπιταλισμό[…] Παρά το γεγονός ότι οι ακτιβιστές του RALM ασχολούνται κυρίως με τα ζητήματα των ζώων, δεν θεωρούν τον πόνο των ζώων απομονωμένο ή διακριτό από την καταπίεση των περιθωριοποιημένων ανθρώπων. Έχουν γίνει ιδεολογικές και στρατηγικές συγκρίσεις μεταξύ του RALM και άλλων απελευθερωτικών αγώνων… (Johnston and Johnston 2017:2-3)».

Έχει επίσης ενδιαφέρον να αναστοχαστούμε πώς θα έμοιαζε ο κόσμος αν η εκμετάλλευση των μ/α ζώων δεν είχε υπάρξει ποτέ. Φανταστείτε αυτήν την υποθετική ιστορία: Με την πάροδο του χρόνου, μπορεί να είχαν αναπτυχθεί άλλα είδη εκμετάλλευσης, ωστόσο τα μ/α θα είχαν αφεθεί στην ησυχία τους, πέρα από τις περιπτώσεις πραγματικής [ανθρώπινης] ανάγκης επιβίωσης. Στην περίπτωση της μαζικής εκμετάλλευσης των μ/α, ένα μ/α άτομο ξεριζώνεται από το φυσικό του περιβάλλον, εξαναγκάζεται υπό πίεση και χωρίς συναίνεση να επιτελέσει συγκεκριμένες συμπεριφορές, και συνήθως αμέσως μετά δολοφονείται. Ένα άτομο λοιπόν υποβαθμίζεται στον ρόλο του αντικειμένου, του εργαλείου ή του πόρου για κάποιο άλλο [ανθρώπινο] άτομο το οποίο έχει τον πλήρη έλεγχο πάνω του. Στο μ/α ζώο δεν δίδεται άλλη επιλογή, ο άνθρωπος ωστόσο έχει εναλλακτική επιλογή. Αυτό είναι άλλωστε η επιτομή του καπιταλισμού: κανένας σεβασμός για την σωματική αυτονομία, την προσωπική επιθυμία, τη συλλογική αλληλεγγύη και την περιβαλλοντική διασύνδεση, όλα αυτά στον βωμό των επιθυμιών κάποιων λίγων. Πώς άλλωστε ένα εχθρικό προς τα ανθρώπινα άτομα οικονομικό μοντέλο όπως ο καπιταλισμός θα είχε αναπτυχθεί χωρίς να είναι εξίσου - και παραπάνω - εχθρικό προς τα μη ανθρώπινα; Πώς τα ανθρώπινα άτομα και ομάδες ατόμων θα είχαν επιφέρει μία παγκόσμιας κλίμακας περιβαλλοντική καταστροφή σε όλες τις μορφές

ζωής πάνω στον πλανήτη, χωρίς πρώτα να πειστούν ότι οι ζωές των μη ανθρώπινων ατόμων δεν έχουν την ίδια αξία με αυτές των ανθρώπων; Η αρπαγή γης, πόρων και εργασίας από άλλα άτομα, προϋποθέτει εκ των πραγμάτων την παραβίαση της αυτονομίας τους. Αν οι άνθρωποι δεν έβλεπαν τους εαυτούς τους ως εγγενώς ανώτερους και τις ζωές τους να αξίζουν περισσότερο από τα μη ανθρώπινα, τότε δεν θα είχαμε αναπτύξει ποτέ ένα σύστημα ή μία ιδεολογία η οποία αγνοεί και απορρίπτει το γεγονός ότι τα μη ανθρώπινα έχουν ίσα δικαιώματα στη ζωή και ίσες ανάγκες σε πόρους.

Όταν κάποιο άτομο δεν αισθάνεται ηθικά ανώτερο ή βιολογικά «καλύτερο» από κάποιο άλλο, δεν υπάρχει κανένας λόγος για την ανάπτυξη μιας νοοτροπίας η οποία θα βάλει τις επιθυμίες μας πάνω από το δικαίωμα άλλων ατόμων στη ζωή. Ο σπισισμός και ο ανθρωποκεντρισμός, ως τα θεμέλια της ανθρώπινης «μοναδικότητας» και της «ανωτερότητας» του είδους απέναντι στα μ/α ζώα, επέτρεψαν και συνέβαλαν στο να εδραιωθεί το καπιταλιστικό μοντέλο. Το ίδιο ισχύει και για όλες τις άλλες μορφές ανθρώπινης καταπίεσης προ καπιταλισμού. Η εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων και ο καπιταλισμός συμπορεύονται, καθώς το ίδιο ισχύει και για την εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων και τον φεουδαλισμό[9]. Όσο συντηρούμε και ανεχόμαστε την εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων, ο καπιταλισμός εδραιώνεται τόσο στο μυαλό όσο και στις πρακτικές που ακολουθούμε.

Παρά την καπιταλιστική λογική που εκ των πραγμάτων ενέχει η εκμετάλλευση των μη ανθρώπινων ζώων, εκείνοι που τελικά κατηγορούνται συχνά για την καταστροφή του περιβάλλοντος, της ζωής περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων και της ζωής άλλων ζώων από τον καπιταλισμό είναι οι βίγκαν. Πιο συγκεκριμένα, κάποια τρόφιμα εμπεριέχουν προβλήματα στην παραγωγή τους, για τα οποία συχνά κατηγο-

9 ΣτΜ: Φεουδαλισμός ή Φεουδαρχία: πολιτικοκοινωνικό σύστημα που επικράτησε στη Δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια του μεσαίωνα, κατά το οποίο τα κράτη ήταν χωρισμένα σε φέουδα.

ρούνται οι βίγκαν και η χορτοφαγική διατροφή, ειδικότερα στους διαδικτυακούς χώρους κοινωνικής δικτύωσης. Ας ρίξουμε μια ματιά σε μερικά από αυτά τα αφηγήματα.

Ζητήματα παραγωγής κινόα

Δημοφιλής μύθος #1: *«Λόγω της χορτοφαγικής διατροφής πολλών ατόμων έχει αυξηθεί η ζήτηση για κινόα / Οι χορτοφάγοι καταναλώνουν την περισσότερη κινόα».*

Γύρω στο 2013, η Joanna Blythman έγραψε ένα άρθρο στην εφημερίδα The Guardian υποστηρίζοντας ή υπονοώντας ότι ο βιγκανισμός και τα βίγκαν ήταν υπεύθυνα για την αυξημένη ζήτηση κινόα. Κατ' επέκταση, οι χορτοφάγοι καταναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος της κινόα παγκοσμίως (Blythman 2013). Το άρθρο αυτό έχει συχνά παρατεθεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ιδίως από μη βίγκαν αριστερά που προσπαθούν να «πιάσουν» τους βίγκανς «στα πράσα». Παρά την ανοικτή κατηγορία προς τα βίγκαν που επιρρίπτει ο τίτλος και το άρθρο[10] , δεν υπάρχουν πραγματικά στοιχεία σχετικά με το ποιοι παράγοντες αύξησαν τη ζήτηση για κινόα. Σύμφωνα με μια εκτίμηση (Williams 2020), οι βίγκανς αντιπροσωπεύουν περίπου το 3% του παγκόσμιου πληθυσμού, ένα ιδιαίτερα μικρό ποσοστό. Και είναι ζωτικής σημασίας να κατανοήσουμε ότι τα βίγκαν άτομα δεν είναι τα μόνα που καταναλώνουν κινόα[11]. Έτσι, είναι εσφαλμένο ακόμη και να θέσουμε σαν υπόθεση το

10 ΣτΜ: «Can vegans stomach the unpalatable truth about quinoa?» / «Μπορούν οι βίγκανς να χωνέψουν τη δύσπεπτη αλήθεια για την κινόα;» https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/jan/16/vegans-stomach-unpalatable-truth-quinoa

11 ΣτΜ: Ακόμα και η Joanna Blythman στο άρθρο της αναφέρει ότι το κινόα αγοράζεται κατά κόρον και από τα λεγόμενα «υγιεινιστά» (healthists), τα άτομα δηλαδή που αναπαράγουν και προωθούν την ιδέα ότι η υγεία ενός ατόμου είναι αποκλειστικά δική του ευθύνη, αποδίδουν ηθική σημασία στη διατήρηση της καλής υγείας και το πραγματώνουν σε μεγάλο βαθμό μέσω της «υγιεινής διατροφής». Καταναλώνουν δηλαδή φυτικά προϊόντα όχι λόγω κάποιας ηθικής υποχρέωσης απέναντι στα μ/α αλλά με μόνο γνώμονα την ατομική τους υγεία.

ότι τα βίγκαν ή ο βιγκανισμός οδήγησαν σε αύξηση της ζήτησης για κινόα, όπως επίσης είναι λάθος να υποθέτουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος της κινόα στον κόσμο καταναλώνεται από αυστηρούς χορτοφάγους.

Δημοφιλής μύθος #2: *«Η αυξημένη ζήτηση για κινόα έχει οδηγήσει τις ντόπιες αγρότισσες να αδυνατούν να αγοράσουν και να καταναλώσουν οι ίδιες το κινόα».*

Ένα άρθρο των New York Times το 2013 (Romero and Shahriari 2011) ανέφερε ότι η παγκόσμια κατανάλωση και ζήτηση του κινόα αυξάνεται, πλουτίζοντας κάποιους ντόπιους καλλιεργητές κινόα, ενώ την ίδια στιγμή το εν λόγω αγαθό καθίσταται λιγότερο προσιτό για τους φτωχότερους Βολιβιανούς. Ο δημοσιογραφικός οργανισμός NPR στις ΗΠΑ (Aubrey 2013) έφερε μετέπειτα στο φως περισσότερα στοιχεία σχετικά με το θέμα[12]. Το άρθρο του NPR επισημαίνει τα θετικά της αυξημένης ζήτησης, όπως το ότι αυξήθηκαν τα εισοδήματα αριθμού ιθαγενών αγροτών παράλληλα με την προσωπική κατανάλωση κινόα[13], συμπεριλαμβάνοντας στα αρνητικά την αύξηση των τιμών.

Μερικά χρόνια αργότερα, το περιοδικό *Smithsonian* (Blakemore 2016) αναφέρθηκε σε ένα επιστημονικό κείμενο του Πανεπιστημίου Towson στο Maryland (Bellemare, Fajardo-Gonzalez and Gitter 2018) σχετικά με το θέμα αυτό. Το περιοδικό *Smithsonian Magazine* συνοψίζει τα ευρήματα:

12 ΣτΜ: Να σημειωθεί επιπλέον ότι, σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο του 2013, ο Πρόεδρος της Βολιβίας Έβο Μοράλες είχε επίσης τοποθετηθεί επί του θέματος. Αν και ορισμένες αναφορές στον Τύπο από το 2011 (όπως στο άρθρο των New York Times) υποστήριζαν ότι η εγχώρια κατανάλωση quinoa είχε μειωθεί, ο Μοράλες δήλωσε το αντίθετο: «*Δεν είναι αλήθεια ότι λόγω της αύξησης της τιμής της κινόα, καταναλώνεται όλο και λιγότερη στη Βολιβία*», σύμφωνα με δηλώσεις του στο Associated Press τον Φεβρουάριο του 2013. Στην πραγματικότητα μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο του AP, ο Μοράλες επισήμανε ότι η εγχώρια κατανάλωση κινόα τριπλασιάστηκε τα τελευταία τέσσερα χρόνια.
https://www.npr.org/sections/thesalt/2013/07/16/202737139/is-our-love-of-quinoa-hurting-or-helping-farmers-who-grow-it

13 ΣτΜ: Αφού κρατούν μέρος της καλλιέργειας για δική τους κατανάλωση.

> «Χρησιμοποιώντας μια βάση δεδομένων με πληροφορίες για τα περουβιανά νοικοκυριά, περιλαμβανομένων πληροφοριών για καλλιέργειες και κατανάλωση, οι οικονομολόγοι ήταν σε θέση να εξετάσουν τη σχέση μεταξύ της αύξησης των τιμών της κινόα και του τι έτρωγαν και καλλιεργούσαν οι οικογένειες ντόπιων στο Περού. Συνέκριναν τρεις ομάδες: ανθρώπους που δεν την καλλιεργούν ούτε την τρώνε, ανθρώπους που την τρώνε αλλά δεν την καλλιεργούν και ανθρώπους που και την καλλιεργούν και την καταναλώνουν. Το συμπέρασμα ήταν ότι, καθώς αυξάνεται η τιμή αγοράς της κινόα, αυξάνεται και η ευημερία των νοικοκυριών και στις τρεις ομάδες. Η ευημερία όσων παρήγαγαν και κατανάλωναν κινόα αυξήθηκε πιο γρήγορα από τις άλλες δύο ομάδες, ωστόσο θετική επίδραση σημειώθηκε ακόμη και στις οικογένειες που δεν παρήγαγαν κινόα»[14].

Ένα άρθρο του BBC (Livingstone 2018) δείχνει πώς ο ανταγωνισμός εκτός Περού και Βολιβίας, σε Ηνωμένες Πολιτείες, Καναδά και άλλες χώρες, οδήγησε σε έκρηξη των τιμών της κινόα, επηρεάζοντας τους ντόπιους αγρότες. Όλα αυτά δεν σημαίνουν φυσικά ότι η εκτίναξη στη ζήτηση της κινόα κατά τη δεκαετία του 2010 δεν είχε καθόλου αρνητικές επιπτώσεις (Bonifacio et al. 2022).

Δημοφιλής μύθος #3: *«Η παραγωγή κινόα εμπεριέχει δουλεία».*

Δεν υπάρχουν στοιχεία για την χρήση δουλείας στην παραγωγή του κινόα. Αυτός ο μύθος πιθανότατα προέρχεται από τη συνταύτιση με την παραγωγή κακάο (Food Empowerment Project 2013) και αβοκάντο (Dehghan 2019),

14 ΣτΜ: Το άρθρο του περιοδικού Smithsonian αναφέρει και μια ακόμα μελέτη του επιστημονικού περιοδικού Food Policy (Stevens 2017) που δείχνει ότι, παρά τις αρχικές αναφορές, «οι αγρότες κινόα δεν μείωσαν την κατανάλωση κινόα, ακόμη και όταν οι τιμές αυξήθηκαν τέσσερις φορές».

όπου η χρήση σκλάβων είναι τεκμηριωμένη. Πέραν από τους παραπλανητικούς ισχυρισμούς δημοφιλών μέσων ενημέρωσης για το κινόα και τους βίγκανς, πράγματι επικρατεί ελλιπής στήριξη στους παραγωγούς του κινόα στο Περού, τη Βολιβία και το Εκουαδόρ όσον αφορά τη βιωσιμότητα της καλλιέργειας και τις επιπτώσεις που έχουν οι αγορές του Παγκόσμιου Βορρά στον Παγκόσμιο Νότο (Alandia et al. 2020, Angeli et al. 2020, Gamboa et al. 2020)[15].

Ζητήματα παραγωγής αγαύης

«Οι βίγκανς δεν τρώνε σύκα επειδή πέθανε μια μέλισσα σε αυτά, αλλά χρησιμοποιούν εισαγόμενη αγαύη φτιαγμένη από παιδική εργασία καφέ παιδιών».
«Η συγκομιδή της αγαύης είναι εξαιρετικά επιβλαβής για τους πληθυσμούς νυχτερίδων».
«Οι βίγκανς λένε 'δικαιολογώ τη χρήση καταναγκαστικής εργασίας για την παραγωγή της αγαύης, αλλά δεν δέχομαι την εκμετάλλευση μ/α ζώων από ιθαγενείς, ακόμα και όταν αποτελεί μέρος της κουλτούρας τους'».
«Οι βίγκανς με κράζουν επειδή τρώω μέλι που φτιάχνεται ηθικά από τη μελισσοκομία των γονιών του φίλου μου ενώ τρώνε αγαύη φτιαγμένη από παιδιά σκλάβους, και μετά λένε ότι είναι ηθικά ανώτεροι».
«Πολλοί βίγκανς είναι εντελώς τρελοί, δεν νοιάζονται για το περιβάλλον καθόλου και η απόδειξη είναι πόσοι από αυτούς καταναλώνουν αγαύη γιατί δεν είναι μέλι (δηλ. σώστε τις μέλισσες), ενώ η αγαύη καλλιεργείται από εργάτες σκλάβους».
«Οι βίγκανς: 'Ενθαρρύνω την σκλαβιά και τις κακοποιητικές

15 Αυτή η ενότητα είναι προσαρμοσμένη από ένα προηγούμενο κείμενο που έγραψα και δημοσίευσα στο Medium: https://medium.com/@veganarchistmemes/debunking-the-myths-around-vegans-and-quinoa-production-3cacbe440ae5. Μπορείτε επίσης να το διαβάσετε εδώ: https://theanarchistlibrary.org/library/john-tallent-dear-leftist-critics-of-veganism-veganism-is-not-ableist-or-classist.

συνθήκες εργασίας για την παραγωγή αγαύης και τα υπόλοιπα φυτικά υποκατάστατα του μελιού, αντί την κατανάλωση μελιού από μέλισσες που συναινούν και επωφελούνται από ανθρώπινη προστασία'».
«Οι βίγκανς αγαπούν να λένε ότι ζουν έναν ηθικό τρόπο ζωής, αλλά πληρώνουν 12 δολάρια για σιρόπι αγαύης που συλλέγεται από σκλάβους...».
(Διάφορες αναρτήσεις στο Twitter)

Η αγαύη είναι ένα γένος φυτών που ο άνθρωπος χρησιμοποιεί σε πολλές μορφές εδώ και τουλάχιστον 9.000 χρόνια. Περίπου το 75% των ειδών αγαύης βρίσκονται στο Μεξικό. Οι αγαύες έχουν χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή πολλών διαφορετικών προϊόντων, όπως ίνες, τρόφιμα, βιοκαύσιμα και, το πιο σημαντικό για την παρούσα συζήτηση, τεκίλα και νέκταρ αγαύης (Trejo-Salazar et al. 2016).

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στα μ/α ζώα της παραγωγής αγαύης έχουν κατακριθεί σχετικά πρόσφατα. Ειδικότερα, μερικά είδη νυχτερίδων που χαρακτηρίζονται ως απειλούμενα ή ως Κινδυνεύοντα (endangered)[16], αντιμετωπίζουν επί του παρόντος απώλεια πηγών τροφής και περιοχών διαβίωσης λόγω της βιομηχανικής παραγωγής αγαύης. Τα φυτά αγαύης και οι νυχτερίδες έχουν συνεξελιχθεί μαζί - η σχέση τους μέσα στην εξελικτική ιστορία είναι τόσο στενή που [οι νυχτερίδες] επικονιάζουν τα φυτά αγαύης κατά τη διάρκεια της νύχτας, όταν οι νυχτερίδες είναι ενεργές. Οι νυχτερίδες επιζητούν το γλυκό νέκταρ που βρίσκεται στο εσωτερικό των λουλουδιών του φυτού, χρησιμοποιώντας τις πολύ μακριές γλώσσες τους για να το φτάσουν. Όταν οι νυχτερίδες παίρνουν το

16 ΣτΜ: Στο πλαίσιο του Κόκκινου Καταλόγου ένα είδος θεωρείται απειλούμενο όταν εντάσσεται σε κάποια από τις τρεις κατηγορίες: Κρισίμως Κινδυνεύον (CR, Critically Endangered), Κινδυνεύον (EN, Endangered) ή Τρωτό (VU, Vulnerable). Ένα είδος θεωρείται Κινδυνεύον (EN) όταν πληροί οποιοδήποτε από τα πέντε κριτήρια της IUCN Red List που αφορούν σε αυτή την κατηγορία και ως εκ τούτου θεωρείται ότι διατρέχει πολύ υψηλό κίνδυνο εξαφάνισης (https://redlist.necca.gov.gr/).

νέκταρ, καλύπτονται από τη γύρη του φυτού (την οποία επίσης τρώνε και μετά αφοδεύουν). Όταν μια νυχτερίδα προσεγγίσει ένα άλλο φυτό αγαύης, η γύρη μεταφέρεται μαζί της και έτσι βοηθούν τα φυτά να γονιμοποιηθούν με επιτυχία (τα περιττώματα των νυχτερίδων, που περιέχουν γύρη, συμβάλλουν κι αυτά στην γονιμοποίηση). Δυστυχώς για τις νυχτερίδες και τις αγαύες, τα ψηλά ανθοφόρα στελέχη των φυτών κόβονται από τους ανθρώπους εργάτες πριν είναι έτοιμα για αναπαραγωγή. Αυτό αποτρέπει τα φυτά από το να αναπτύξουν γύρη, γεγονός που μειώνει την ποσότητα της διαθέσιμης τροφής για τις νυχτερίδες και περιορίζει την πιθανότητα για μελλοντική επικονίαση από τις νυχτερίδες. Τα φυτά αυτά χρειάζονται πολλά χρόνια για να ωριμάσουν πλήρως (5-30 χρόνια (!) για κάποια είδη), οπότε δεν μπορούν απλώς να φυτευτούν περισσότερα για την επόμενη σοδειά (Trejo-Salazar et al. 2016, Ulaby 2017).

Το νέκταρ (ή σιρόπι) αγαύης είναι μια φυτική εναλλακτική λύση στο μέλι των μελισσών, οπότε μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό γλυκαντικό που αποφεύγει την άμεση εκμετάλλευση των μ/α ζώων. Επιπλέον, το νέκταρ αγαύης περιέχει πολλές βιταμίνες του συμπλέγματος Β όπως και βιταμίνη C (United States Department of Agriculture 2019). Ωστόσο, το κύριο προϊόν της βιομηχανικής παραγωγής αγαύης δεν είναι αυτό το νέκταρ. Όπως σημειώνουν οι González-Montemayor κ.ά. (2020), «Η κύρια χρήση των ειδών αγαύης είναι η παραγωγή αλκοολούχων ποτών» - κυρίως τεκίλα και μεσκάλ. Γιατί, λοιπόν, συχνά κατηγορούνται οι βίγκανς για τις επιπτώσεις της παραγωγής αγαύης; Μερικά άρθρα στο διαδίκτυο διαδίδουν αυτό το παραμύθι[17,18,19], και ένα από αυτά κοινοποιήθηκε

17 Πρώην αρθρογράφος. 2019. «Veganism: A Cure for Climate Change?». The Brock Press. Retrieved August 22, 2022 (https://www.brockpress.com/veganism-a-cure-for-climate-change/).

18 MiNDFOOD.2018.«MiNDFOOD».MiNDFOOD.Retrieved August 23, 2022 (https://www.mindfood.com/article/should-vegans-be-eating-honey/).

19 Rokas Laurinavičius. 2018. «Beekeepers Sick of Vegan Diet Hypocrisy Shut Them down with Facts». Bored Panda. Retrieved August 23, 2022 (https://www.boredpanda.com/vegans-eating-agave-syrup-honey-beekeeper-response).

σχεδόν 35.000 φορές μόνο στο Facebook (ShareScore.com, 2022). Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής που ασκείται στους βίγκανς προέρχεται απευθείας από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι ψευδείς ειδήσεις και η παραπληροφόρηση δεν είναι αποκλειστικά χαρακτηριστικά της Δεξιάς.

Αυτό το κομμάτι του βιβλίου σχετικά με την παραγωγή αγαύης ξεκίνησε με διάφορα αποσπάσματα από αναρτήσεις στο Twitter που σχολίαζαν το θέμα της αγαύης και των βίγκανς. Για να μαζέψω αυτές τις κατηγορίες, έκανα μια βασική αναζήτηση στο Twitter με τους όρους «vegans + νυχτερίδες + αγαύη» και «vegans + δουλεία» - γνώριζα εμπειρικά ότι η μη βίγκαν Αριστερή κοινότητα στο Twitter μπερδεύει τα ζητήματα παραγωγής αγαύης με εκείνα της παραγωγής κακάο[20]. Διαβάζοντας τα αποτελέσματα της αναζήτησης για μόνο ένα λεπτό, τα επικριτικά σχόλια για τους βίγκανς εμφανίζονταν επανειλημμένα. Οι κατηγορίες ήταν όλες πολύ παρόμοιες μεταξύ τους και κάποιες είχαν δημοσιευτεί πριν από χρόνια. Το Tumblr είναι μια άλλη πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης όπου διαδόθηκαν αυτού του είδους οι αβάσιμοι ισχυρισμοί. Μια εξαιρετικά δημοφιλής ανάρτηση είτε «άρεσε» είτε κοινοποιήθηκε σχεδόν 200.000 φορές[21].

Αγνοώντας το μεγαλύτερο πρόβλημα με αυτά τα επιχειρήματα, δηλαδή ότι το σιρόπι αγαύης αποτελεί μόνο ένα μικρό μέρος της παραγωγής αγαύης και ότι η τεκίλα και η μεσκάλ είναι υπεύθυνα για τη συντριπτική πλειοψηφία της ζήτησης, πρέπει να θυμόμαστε ότι 1) οι βίγκανς αποτελούν ένα πολύ μικρό μέρος του γενικού πληθυσμού και 2) δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι οι περισσότεροι βίγκανς καταναλώνουν νέκταρ αγαύης καν. Υποπτεύομαι ότι ίσως οι περισσότεροι από αυτά τα άτομα είδαν κάποια επικριτικά άρθρα ή αναρτήσεις

20 Περισσότερα: FoodEmpowermentProject.n.d.«ChildLaborandSlaveryinthe-Chocolate Industry». FoodIsPower.org. Retrieved February 11, 2023 (https://food-is-power.org/human-labor-slavery/slavery-chocolate/).

21 Catwoman. 2019. «Catwoman». Tumblr.com. Retrieved August 23, 2022 (https://vampiregirl2345.tumblr.com/post/173710439707/vegans-of-tumblr-listen-up-harvesting-agave-in).

στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιούσαν τη λέξη «αγαύη» και δεν γνώριζαν ότι ο όρος συχνά αναφέρεται στο φυτό, όχι μόνο στο νέκταρ. Ή δεν συνειδητοποίησαν ότι το αλκοόλ είναι το πρωταρχικό εμπόρευμα της παραγωγής αγαύης. Από όπου και να προέρχεται ο λανθασμένος συνειρμός, η δυσφήμιση του βιγκανισμού και των βίγκανς μέσω αυτού του θέματος είναι εντελώς παράλογη.

Κλείνοντας, να σημειώσω ότι δεν υπάρχει κανένα απολύτως στοιχείο που να υποστηρίζει την θεωρία ότι παρατηρείται επιδημία δουλείας ή παιδικής εργασίας στην παραγωγή αγαύης. Ακόμη και ο ιστότοπος για τον «Κατάλογο αγαθών που παράγονται από παιδική εργασία ή καταναγκαστική εργασία» του Υπουργείου Εργασίας των ΗΠΑ, ο οποίος ανανεώθηκε το 2022, περιλαμβάνει μηδέν καταχωρήσεις για τους όρους «αγαύη», «τεκίλα» ή «μεσκάλ». Ας βάλουμε τέλος σε αυτούς τους εντελώς ψευδείς μύθους.

Βιβλιογραφία

A Well-Fed World. 2021. «Farming Animals Is a Major Form of Food Waste». A Well-Fed World. Retrieved July 7, 2022 (https://awellfedworld.org/feed-ratios/).

Alandia, G., J. P. Rodriguez, S. -E . Jacobsen, D. Bazile, and B. Condori. 2020. «Global Expansion of Quinoa and Challenges for the Andean Region». Global Food Security 26:100429. doi: 10.1016/j.gfs.2020.100429.

Angeli, Viktória, Pedro Miguel Silva, Danilo Crispim Massuela, Muhammad Waleed Khan, Alicia Hamar, Forough Khajehei, Simone Graeff-Hönninger, and Cinzia Piatti. 2020. «Quinoa (Chenopodium quinoa Willd.): An Overview of the Potentials of the 'Golden Grain' and Socio-Economic and Environmental Aspects of Its Cultivation and Marketization». Foods 9(2):216. doi: 10.3390/foods9020216.

Aubrey, Allison. 2013. «Your Love of Quinoa Is Good News for Andean Farmers». NPR, July 17.

Bellemare, Marc F., Johanna Fajardo-Gonzalez, and Seth R. Gitter. 2018. «Foods and Fads: The Welfare Impacts of Rising Quinoa Prices in Peru». World Development 112:163–79.

Blakemore, Erin. 2016. «Don't Worry: Eating Quinoa Doesn't Hurt Peruvian Farmers». Smithsonian Magazine. Retrieved September 3, 2021 (https://www.smithsonianmag.com/smart-news/dont-worry-eating-quinoa-helps-peruvian-farmers-180958639/).

Blythman, Joanna. 2013. «Can Vegans Stomach the Unpalatable Truth about Quinoa?» The Guardian, January 16.

Bonifacio, Alejandro, Genaro Aroni, Milton Villca, and Jeffery W. Bentley. 2022. «Recovering from Quinoa: Regenerative Agricultural Research in Bolivia». Journal of Crop Improvement 1–22. doi: 10.1080/15427528.2022.2135155.

Dehghan, Saeed Kamali. 2019. «Are Mexican Avocados the World's New Conflict Commodity?» The Guardian, December 30.

Eisen, M.B. and Brown, P.O., 2022. Rapid global phaseout of animal agriculture has the potential to stabilize greenhouse gas levels for 30 years and offset 68 percent of CO2 emissions this century. PLoS Climate, 1(2), doi: 10.1371/journal.pclm.0000010

Food Empowerment Project. 2013. «Child Labor and Slavery in the Chocolate Industry — Food Empowerment Project». Foodispower.Org. Retrieved September 3, 2021 (https://foodispower.org/human-labor-slavery/slavery-chocolate/).

Gamboa, Cindybell, Carlos Ricardo Bojacá, Eddie Schrevens, and Miet Maertens. 2020. «Sustainability of Smallholder Quinoa Production in the Peruvian Andes». Journal of Cleaner Production 264:121657. doi: 10.1016/j.jclepro.2020.121657.

González-Montemayor, Ángela-Mariela, Adriana C. Flores-Gallegos, Lilia E. Serrato-Villegas, Xóchitl Ruelas-Chacón, Mercedes G. López, and Raúl Rodríguez-Herrera. 2020. «Processing Temperature Effect on the Chemical Content of Concentrated Aguamiel Syrups Obtained from Two Different Agave Species». Journal of Food Measurement and Characterization 14(3):1733–43. doi: 10.1007/s11694-020-00421-4.

Jaeggi, Rahel. 2016. «What (If Anything) Is Wrong with Capitalism? Dysfunctionality, Exploitation and Alienation: Three Approaches to the Critique of Capitalism». The Southern Journal of Philosophy 54:44–65. doi: 10.1111/sjp.12188.

Johnston, Genevieve, and Matthew S. Johnston. 2017. «'We Fight for All Living Things': Countering Misconceptions about the Radical Animal Liberation Movement». Social Movement Studies 16(6):735–51. doi: 10.1080/14742837.2017.1319268.

Komarek, Adam M., Shahnila Dunston, Dolapo Enahoro, H. Charles J. Godfray, Mario Herrero, Daniel Mason-D'Croz, Karl M. Rich, Peter Scarborough, Marco Springmann, Timothy B. Sulser, Keith Wiebe, and Dirk Willenbockel. 2021. «Income, Consumer Preferences, and the Future of Livestock-Derived Food Demand». Global Environmental Change 70:102343. doi: 10.1016/j.gloenvcha.2021.102343.

Livingstone, Grace. 2018. «How Quinoa Is Changing Farmers' Lives in Peru». BBC, August 18.

Malone, Benny. 2022. «There's No Ethical Consumption under Capitalism». Força Vegan Magazine, June 21, 125-39.

Pape, Olive. 2018. «Why There Is No 'Ethical Consumption' under Capitalism». Fightback. Retrieved July 4, 2022 (https://marxist.ca/article/why-there-is-no-ethical-consumption-under-capitalism).

Pickett, Susana. 2021. «Veganism, Moral Motivation and False Consciousness». Journal of Agricultural and Environmental Ethics 34(3). doi: 10.1007/s10806-021-09857-0.

Poore, J., and T. Nemecek. 2018. «Reducing Food's Environmental Impacts through Producers and Consumers». Science 360(6392):987–92. doi: 10/gdm4z3.

Ritchie, Hannah. 2020a. «Less Meat Is Nearly Always Better than Sustainable Meat, to Reduce Your Carbon Footprint». Our World in Data. Retrieved July 7, 2022 (https://ourworldindata.org/less-meat-or-sustainable-meat).

Ritchie, Hannah. 2020b. «The Carbon Footprint of Foods: Are Differences Explained by the Impacts of Methane?» Our World in Data. Retrieved (https://ourworldindata.org/carbon-footprint-food-methane).

Ritchie, Hannah. 2020c. «You Want to Reduce the Carbon Footprint of Your Food? Focus on What You Eat, Not Whether Your Food Is Local». Our World in Data. Retrieved July 7, 2022 (https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local).

Ritchie, Hannah, and Max Roser. 2021. «Forests and Deforestation». Our World in Data. Retrieved July 7, 2022 (https://ourworldindata.org/soy). Tucker, Robert C., ed. 1978. The Marx-Engels Reader. 2nd ed. New York: Norton.

Romero, Simon, and Sara Shahriari. 2011. «Quinoa's Global Success Creates Quandary at Home». The New York Times, March 19.

ShareScore.com. 2022. «Check Social Share Counts for Any URL [Social URL Analytics]». Shareaholic. Retrieved August 23, 2022 (https://www.sharescore.com/?url=https://www.boredpanda.com/vegans-eating-agave-syrup-honey-beekeeper-response/).

Smith, Trevor J. 2019. «Corn, Cows, and Climate Change: How Federal Agricultural Subsidies Enable Factory Farming and Exacerbate U.S. Greenhouse Gas Emissions». Washington Journal of Environmental Law & Policy 9(1): 26–55. Retrieved August 28, 2022 (https://digitalcommons.law.uw.edu/wjelp/vol9/iss1/3).

Stevens, Andrew W. 2017. «Quinoa Quandary: Cultural Tastes and Nutrition in Peru». Food Policy 71:132–42.

Trejo-Salazar, Roberto-Emiliano, Luis E. Eguiarte, David Suro-Piñera, and

Rodrigo A. Medellin. 2016. «Save Our Bats, Save Our Tequila: Industry and Science Join Forces to Help Bats and Agaves». Natural Areas Journal 36(4):523–30. doi: 10.3375/043.036.0417.

Ulaby, Neda. 2017. «Bats and Tequila: A Once Boo-Tiful Relationship Cursed by Growing Demands». NPR.org. Retrieved August 22, 2022 (https://www.npr.org/sections/thesalt/2017/10/29/560292442/bats-and-tequila-a-once-boo-tiful-relationship-cursed-by-growing-demands).

United States Department of Agriculture. 2019. «FoodData Central». Usda.gov. Retrieved August 22, 2022 (https://fdc.nal.usda.gov/fdc-app.html#/food-details/170277/nutrients).

Williams, Sage. 2020. «Vegan Statistics — New Data Investigation for 2021». Futurekind.Com. Retrieved August 26, 2021 (https://www.futurekind.com/blogs/vegan/vegan-statistics).

Woodward, Natalie. 2019. «Eternal Mirroring: Charles Patterson's Treatment of Animals and the Holocaust». Journal of Animal Ethics 9(2):158–69. doi: 10/gps8qw.